

 [instagram.com/publikpraktikum](https://www.instagram.com/publikpraktikum)

 [facebook.com/publikpraktikum](https://www.facebook.com/publikpraktikum)

www.publikpraktikum.rs

Наслов оригинала:
Hugh Lofting
THE STORY OF DOCTOR DOLITTLE

ЗА ИЗДАВАЧА:
Марко Сабовљевић

УРЕДНИК:
Марина Сабовљевић

ПРЕВОД:
Иван Влајић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА:
Милица Ракић

ДИЗАЈН КОРИЦЕ:
Марија Дашић Тодорић

ШТАМПА:
Alpha print, Земун

ТИРАЖ:
1000

ИЗДАВАЧ:
Публик практикум
Добровољачка 10/И, Земун
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не сме се копирати ни преносити у било ком облику или било којим средствима, електронским или механичким, укључујући фотокопирање, снимање или било који систем за складиштење и претраживање информација, без писменог одобрења издавача.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-93-31

ЛОФТИНГ, Хју, 1886-1947

Прича о доктору Дулитлу то јест историја његовог чудноватог живота код куће и задивљујућих авантура у другим земљама никада до сада објављена/Хју Лофтинг; [превод Иван Влајић]. – Београд: Публик практикум, 2020 (Београд: Alpha print). – 104 стр.; 20 cm

Превод дела: The story of doctor Doulittle/Hugh Lofting. – Тираж 1.000.

ISBN 978-86-6035-709-2

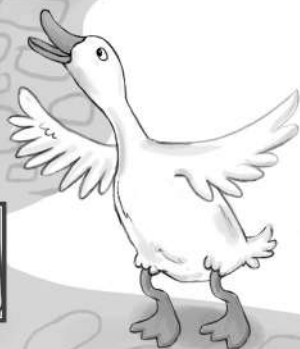
COBISS.SR-ID 282399756

Хју Лофтинг

ДОКТОР ДУЛИТЛ

Прича о доктору Дулитлу

СВОЈ ДЕЦИ,
ДЕЦИ ПО ГОДИНАМА И ДЕЦИ У СРЦУ,
ПОСВЕЋУЈЕМ ОВУ ПРИЧУ.

Увод

Постоје неки од нас који дођу тако у средње године и ухвате себе како жале за прошлошћу због тога што се више не пишу књиге за децу каквих је било пре тридесет година. Кажем писане за децу јер је нова пракса психолога да пишу *о њима*, као да су пилулице или да се излежу на неки специјални начин, изузетно популарна данас. Писање за децу уместо *о њима* веома је тешко, као што свако ко је нешто слично пробао добро зна. Могуће је само, уверен сам, уколико неко у себи чува велики део оног детета које је било. Као што је то радила ауторка „Малог војводе” и „Голубице у орловом гнезду”, као што је ауторка „Пеглања за фардинг” или „Приче о кратком животу”. Као што је, више од свих, аутор „Алисе у Земљи чуда”. Одрасли замишљају да је довољно да прихвате бебећи глас и са висине се обраћају својој врло критички настројеној публици. Невероватно велика грешка. Машта аутора мора бити машта детета, а опет зрело доследна, да би Бела Краљица у „Алиси”, на пример, била описана управо онако како би је дете видело, али и наставља да буде баш оно што јесте кроз све своје узнемирујуће авантуре. Тај изванредни детаљ када Бели Зец навлачи своје беле рукавице док жури, пренет је из дечје визије, али Бели Зец у улози водича и наратора Алисиних авантура припада схватању зреле, одрасле особе.

Генији су ретки и, без икакве непотребне хвале прошлих времена, човек може без оклевања да каже да до појаве Хјуа Лофтинга, наследника госпођице Јонг,

госпође Јуинг и Гети и Луиса Керола, генија није ни било. Сећам се уживања с којим сам пре неких шест месеци покупио прву „Дулитл” књигу из Хемпширске библиотеке на колеџу Смит у Нортхемптону. Једна од слика господина Лофтинга била ми је сасвим довољна. Слика на коју сам налетео када сам први пут отворио књигу је она на којој мајмуни рукама праве ланац преко залива. Онда сам наставио да гледам даље и открио Бампа који за себе чита приче о вилама. А онда сам погледао поново и тамо је била слика куће Џона Дулитла.

Али слике нису довољне иако већина писаца црта тако лоше да се, ако један од њих случајно има талента за цртање који господин Лофтинг очигледно показује, нешто одмах осети и у његовом писању. Има нечег. Не можете прочитати прво поглавље књиге, која почиње на прави начин, са „Било једном некада давно”, а да не будете истог тренутка свесни да господин Лофтинг у причу верује са истим оним жаром који и од вас очекује. То је основна ствар за сваког приповедача. Онда откривате док читате даље да та особа има савршено око за детаље. Који дечји испитивачки ум би могао да одоли овој реченици која буди знатижељу, а налази се на другој страници књиге:

„Поред златних рибица у језерцу на крају баште, држао је зечеве у шпајзу, беле мишеве у свом клавиру, веверицу у орману са постељинама и јежа у подруму.”

А онда када наставите са читањем, након неког времена откривате да доктор није само некакав кочић на који се каче узбудљиве авантуре, већ је и он сам човек оригиналног и живахног карактера. У питању је један племенит, срдачан човек, а свако ко се икада бавио писањем прича зна колико је теже учинити занимљивим доброг, великодушног човека од оног нељубазног и злог. Међутим, Дулитл јесте интересантан. Не само да

је чудан и помало старомодан, већ и мудар и свестан самога себе. Читалац, колико год млад био, који се сретне с овим ликом, убрзо стиче осећај да би, да се нађе у невољи – била она медицинске природе или не – отишао код Дулитла и питао га за савет. Дулитл као да пружа своју руку из страница књиге и хвата читаоца за руку, а ја могу да га замислим како у наредним вековима, попут Чаробног фрулаша, шета окружен хиљадама деце. Не само да је у питању драг лик, живахан и уверљив, већ је његов творац успео да и другим ликовима у књизи удахне исти такав живот.

Е сад, тај процес у ком се животињама додељује другачији начин живота, даје им се моћ говора и нашање људских бића, изузетно је тежак. Луис Керол је без поговора успео да превазиђе те потешкоће, али нисам сигуран да је неко после њега све до Хјуа Лофтинга успешно извео тај трик; чак ни ремек-дело као што је „Ветар у врбаку” не успева у потпуности да нас убеди. Пријатељи Џона Дулитла уверљиви су зато што их њихов творац ни у једном тренутку не тера да се одрекну своје природе. Полинезија је, на пример, од почетка до краја потпуно у складу са својим животињским карактеристикама. Њој је стварно стало до доктора, али на начин на који је птици стало, тако да би увек наставила својим путем када би завршила посао са својим пријатељима. Чак и када господин Лофтинг измисли фантастичне животиње, даје им неку врсту уверљиве могућности да постоје, што их чини изванредно убедљивим. Немогуће је да било ко прочита ову књигу и да бар на тренутак не поверује у постојање повуци-потегнића, који звучи довољно веродостојно чак иако не постоје слике и фотографије тог створења.

Чињеница је да је ова књига дело генија и, као што је то увек случај са делима генија, тешко је анализирати

елементе који га чине. Овде има поезије, фантастике и хумора, покоја сцена која изазива жаљење и тугу, али поврх свега, ту је велики број творевина у чије постојање свако мора поверовати, било да је четворогодишње дете, деведесетогодишњи старац или успешан банкар средњих година. Не знам како је то господину Лофтингу пошло за руком, прилично сам сигуран да ни сам не зна. Свеједно, пред нама је – први прави дечји класик након „Алисе”.

Хју Волпол

Поглавље 1

Падлби

Некада давно, пре много година када су наше деде били само деца, постојао је један доктор по имену Дулитл – Џон Дулитл, ДР. То „ДР” значи да је био прави доктор и знао све и свашта.

Живео је у малом граду званом Падлби на Маршу. И сви становници града, млади и стари, препознавали су га на први поглед. И кад год би прошао улицом са својим високим цилиндром, сви би говорили: „Ено га доктор! То је један баш паметан човек.” И пси и деца потрчали би ка њему и пратили га, чак би и вране које су живеле у црквеном звонику грактале и климале главама.

Кућа у којој је живео на ободу града била је врло мала; међутим, башта је била веома велика, са широким травњаком и каменим клупама и жалосним врбама које су се надносиле над њима. Његова сестра, Сара Дулитл, водила је рачуна о кући, док се доктор сам бринуо о башти.

Много је волео животиње и имао свакакве кућне љубимце. Поред златних рибица у језерцу на крају баште, држао је зечеве у шпајзу, беле мишеве у свом клавиру, веверицу у орману са постељинама и јежа у подруму. Имао је и краву и теле, и једног шепавог коња двадесет и пет година старог – и кокошке, голубове, два јагњета уз мноштво других животиња на свом имању. Међу њима, омиљени љубимци били су му патка Даб-Даб, пас Џип, свиња Геб-Геб, папагај Полинезија и сова Ту-Ту.

Његова сестра се редовно жалила на све те животиње јер је тврдила да је због њих кућа неуредна. Поред тога,

једног дана дошла је једна старица са реумом да види доктора, случајно села на јежа који је спавао на каучу и више никада није дошла на преглед, већ се сваке суботе возила чак до Воловграда – градића удаљеног петнаестак километара – да би је тамо прегледао други доктор.

Тада му је његова сестра, Сара Дулитл, пришла и рекла: „Доне, како тачно мислиш да ће болесни људи долазити код тебе на прегледе ако држиш све те животиње по кући? Да је то нормално, свака докторска ординација би била пуна хрчака и мишева! Ово је четврти пацијент ког су те животиње отерале. Господа Џенкинс и Парсон кажу да више неће ни да приђу твојој кући, колико год да су болесни. Сваког дана смо све сиромашнији. Ако овако наставиш, нико од виђенијих људи неће хтети да се лечи код тебе.”

„Али више волим животиње него ‘виђеније људе’”, рекао је доктор.

„Ти си шашав”, рекла је његова сестра и изашла из собе.

И тако је време пролазило, доктор је набављао све више и више животиња, па су људи долазили код њега на прегледе све ређе и ређе. Све док му није остао само један пацијент – продавац хране за мачке, коме животиње нису сметале. Међутим, продавац хране за мачке није био богат, а разбољевао се само једном годишње – око Божића – када би дошао код доктора и дао му шест пенија за флашицу сирупа.

Шест пенија годишње није било довољно да се од тога живи – чак ни у то време, некада давно; и да доктор није имао нешто новца у својој касици-прасици, ко зна шта би се десило са њим.

Свеједно је набављао све више и више животиња, па је, наравно, постало доста скупо да их храни. А новац који је успео да се уштеди, мало-помало, све више се трошио.

Онда је био приморан да прода свој клавир, па је пустио мишеве да се преселе у фиоку његовог радног стола. Међутим, и новац који је добио за њега почео је да нестаје, па је након тога продао своје браон одело које је носио недељом и наставио да сиромаше све више и више.

И тако би сада, када би шетао са својим високим цилиндром, људи говорили једни другима: „Ено га Џон Дулитл, доктор! Некада је био најпознатији лекар у читавом Западном Округу – а види га сада – остао је без пребијене паре и чарапе су му пуне рупа!”

Али пси и мачке и деца и даље су трчали код њега и пратили га кроз град – на исти начин као што су то радили док је био богат.

Поглавље 2

Језик животиња

Једног дана се догодило да је доктор седео у својој кухињи и причао са продавцем хране за мачке који је дошао да га посети због болова у стомаку.

„Зашто не одустанеш од тога да будеш доктор за људе и постанеш доктор за животиње?” питао га је продавац хране за мачке.

Папагај Полинезија седела је на прозору и посматрала кишу кроз стакло, певушећи за себе неку морнарску песму. Престала је да пева и начуљила уши да чује о чему причају.

„Видиш, докторе”, рекао је продавац хране за мачке, „знаш све о животињама – много више него сви ветеринари у околини. Она књига коју си написао – она о мачкама, одлична је! Не умем да читам и пишем. Да знам, можда *бих и ја* написао неке књиге. Али моја жена, Теодосија, она је прави учењак. Јесте, јесте. Она ми је читала твоју књигу. Она је дивна – то је све што треба рећи о њој – дивна. Можда си и сам некада био мачка. Знаш како мачке размишљају. И слушај ме добро: много новца би могао да зарадиш докторисањем животиња. Знаш ли то? Видиш, ја бих ти слао све старице са болесним мачкама или псима. А ако се не разбољевају довољно брзо, могао бих да им убацам нешто у месо које продајем од чега ће се разболети, капираш?”

„Ох, не”, прекинуо га је доктор брзо. „Не смеш то да радиш. То не би било у реду.”

„Ох, нисам мислио да се озбиљно разболе”, одговорио је продавац хране за мачке. „Само мало нечег од чега

би се мало ошамутиле. Али као што кажеш, можда то и није баш фер према животињама. Свеједно, оне ће се с временом разболевати, јер им старице стално дају превише хране. Види, ту су и околни фармери чији коњи шепају и јагањци су им болешљиви – сви они би долазили. Буди доктор за животиње.”

Када је продавац хране за мачке отишао, папагај је долетео са прозора на сто испред доктора и рекао: „Онај човек је у праву. Мораш то да урадиш. Да будеш доктор за животиње. Одустани од блесавих људи – ако већ немају довољно памети да виде да си најбољи лекар на свету. Уместо тога, води рачуна о животињама – *они ће ускоро схваиити*. Буди доктор за животиње.”

„Ох, постоји много доктора за животиње”, рекао је Џон Дулитл док је износио саксије са цвећем на прозор да ухвате мало кише.

„Тачно, *има их* много”, рекла је Полинезија. „Али нико од њих не ваља ништа. Слушај ме сада, докторе, и открићу ти тајну. Да ли си знао да животиње могу да причају?”

„Знао сам да папагаји причају”, одговорио је доктор.

„Ох, ми папагаји говоримо два језика – људски језик и језик папагаја”, рекла је Полинезија поносно. „Ако кажем, ‘Поли хоће кречер’, ти ме разумеш. Али слушај ово: *Ка-ка ој-и, фи-фи?*”

„Боже госпде!” узвикнуо је доктор. „Шта то значи?”

„То значи, ‘Да ли се каша охладилa?’ – на језику птица.”

„Ох, Бого! Немој да причаш!” рекао је доктор. „Никада ми се досад ниси тако обратила.”

„Шта бих тиме добила?” питала је Полинезија, отресајући мрвице кречера с левог крила. „Не би ме разумео да сам то радила.”

„Причај ми још”, рекао је доктор, сав узбуђен; пожурио је до радног стола како би узео свешчицу и оловку.

„Е сад успори мало – хоћу све то да запишем. Ово је интересно – веома интересно – нешто сасвим ново. Прво ми издиктирај птичју азбуку, али полако.”

Дакле, тако је доктор сазнао да животиње имају свој језик и да могу да причају једне са другима. Читавог поподнева, док је напољу падала киша, Полинезија је седела на кухињском столу и диктирала му птичје речи које је он записивао у свешчицу.

Када је дошло време за чај, на вратима се појавио пас Цип, на шта је папагај рекао доктору: „Видиш, *он ти се обраћа.*”

„Изгледа ми као да чеше уво”, рекао је доктор.

„Али животиње не причају увек устима”, рекла је Полинезија пиштавим гласом, подижући обрве. „Некада причају ушима, стопалима и реповима – свим и свачим. Некада *не желе* да праве буку. Видиш ли како сада помера једну страну њушке?”

„Шта то значи?” питао је доктор.

„То значи, ‘зар не видиш да је престала киша?’” одговорила је Полинезија. „Пита те нешто. Пси готово увек постављају питања носевима.”

Након неког времена доктор је, уз помоћ папагаја, успео да научи језик животиња толико добро да је могао да прича с њима и да разуме све што оне говоре. Тада је одлучио да престане да буде доктор за људе.

Убрзо након тога продавац хране за мачке рекао је свима да је Џон Дулитл постао доктор за животиње, а старице су почеле да доводе код њега своје мопсије и пудле који су појели превише торте; а фармери су прелазили километре и километре да би прегледао њихове болесне краве и овце.

Једног дана довели су му и коња ког су користили за орање, а јадничку је било невероватно драго што је пронашао човека који говори коњским језиком.

„Знате, докторе”, отпочео је коњ, „онај ветеринар са оне стране брда нема појма. Већ шест недеља ме лечи као да сам истегао мишић на задњој ноzi. Али оно што мени треба су *наочаре*. Све лошије видим на једно око. Нема разлога да коњи не носе наочаре, исто као људи. Али тај глупави човек са оне стране брда ми ниједном није погледао очи. Стално ми је давао неке велике пилуле. Покушао сам да му кажем, али није могао да разуме ни реч коњског језика. Оно што мени треба су наочаре.”

„Наравно, наравно”, рекао је доктор. „Набавићу ти их одмах.”

„Волео бих да имам наочаре као што су ваше”, рекао је коњ, „само да буду зелене. Оне ће ми чувати очи од сунца док орем поље од педесет јутара земље.”

„Наравно”, одговорио је доктор. „Добићеш зелене.”

„Знате ли у чему је невоља, господине”, рекао је вучни коњ док је доктор отварао врата да га пусти напоље – „невоља је што *свако* мисли да може да лечи животиње, само зато што се животиње не жале. А заправо је потребно да неко буде много паметан да би био стварно добар доктор за животиње, много паметнији него добар лекар за људе. Синчић мог фармера мисли да зна све о коњима. Волео бих да га упознате – лице му је тако дебело да изгледа као да нема очи – а паметан је колико и кромпирова златица. Покушао је да ми стави крему од сенфа прошле недеље.”

„Где је намазао?” питао је доктор.

„Ох, нигде је није намазао – бар не по мени”, одговорио је коњ. „Само је покушао то да уради. Ритнуо сам га у језеро са паткама.”

„Види, види”, одреаговао је доктор на то.

„Обично сам доста тихо створење”, рекао је коњ – „врло сам стрпљив са људима – не драмим превише. Али довољно ми је било што ми је ветеринар давао погрешне

лекове. А онда када је мали зајапурени дебелко покушао да се мајмунише на мени, нисам могао то више да поднесем.”

„Јеси ли га много повредио?” питао га је доктор.

„Ох, ни случајно”, одговорио му је коњ. „Ритнуо сам га на право место. Ветеринар сада брине о њему. Када ће моје наочаре бити готове?”

„Биће спремне за тебе следеће недеље”, рекао је доктор. „Дођи поново у уторак ујутру!”

Затим је Џон Дулитл набавио фини, велики пар зелених наочара, а вучном коњу престао је да се квари вид на оном једном оку, па је могао да види боље него икад.

И ускоро је постало сасвим нормално видети животиње на фарми које носе наочаре у селима око Падлбија, тако да више није било коња који су лоше видели.

И тако је било са свим другим животињама које су долазиле код њега. Чим би сазнале да Џон може да говори њиховим језиком, причале би му шта их боли и како се осећају, а њему је, наравно, било лако да их излечи.

Затим би се све те животиње враћале и причале својој браћи, сестрама и пријатељима да постоји тај један доктор у маленој кући са великом баштом који је *стварно био* лекар. И кад год би се неко створење разболело – не само коњи, краве и пси – већ и сићушне пољске животиње попут мишева и волухарица, јазаваца и слепих мишева, све су оне почеле да долазе у његову кућу на ободу града, тако да је његова велика башта готово увек била крцата животињама које су покушавале да добију термин за преглед.

Толико их је долазило да је морао да направи посебна врата за различите животињске врсте. Написао је „КОЊИ” на улазним, „КРАВЕ” на споредним и „ОВЦЕ” на кухињским вратима. Свака животињска врста имала је своја врата – чак су и мишеви имали сићушни тунел

који је за њих направљен да иде право у подрум, где су стрпљиво чекали у редовима да доктор дође и посвети им се.

И тако је, за само неколико година, свако живо биће на десетинама километара укруг чуло за Џона Дулитла, доктора. И птице које су летеле чак у друге земље током зиме говориле су и причале животињама у иностранству о том једном дивном доктору у Падлбију на Маршу, доктору који је разумео њихов језик и помагао им са њиховим невољама. На овај начин је постао познат међу животињама широм света, познатији него што је био међу становницима Западног Округа. Због тога је био срећан и стварно уживао у свом животу.

Једног поподнева, док је доктор био заузет писањем у својој бележници, Полинезија је седела на прозору – као што је то готово увек радила – и посматрала лишће које је ветар разносио по башти. Затим се гласно насмејала.

„Шта се дешава, Полинезија?” питао је доктор, подигавши поглед са бележнице.

„Нешто сам размишљала”, рекла је и наставила да посматра лишће.

„О чему си размишљала?”

„О људима”, рекла је Полинезија. „Мука ми је од људи. Мисле да су тако сјајни и бајни. Свет постоји хиљадама година, зар не? И једино од животињског језика што су људи успели да науче и схвате је да када пас маше репом то значи ‘Драго ми је!’ – Смешно је, зар не? Ти си први првцијати човек који прича као ми. Ох, некада ме људи толико нервирају – понашају се као да су најпаметнији – причају о ‘глупим животињама’. *Глупим!* Хах! Па ја сам познавала макао папагаја који је знао да каже ‘Добро јутро!’ на седам различитих начина, а да не отвори уста. Могао је да прича на сваком језику, чак и на грчком. Један стари професор са сивом брадом га је

купио. Причао ми је тај папагај да старац није уопште говорио грчки добро, па га је много нервирало када слуша то што овај покушава да га погрешно научи. Често се питам шта се десило са њим. Та птица је знала више географије него што ће људи икада научити. *Људи*, сто му мука! Претпостављам да ћемо, ако људи икада науче да лете – што уме и обичан врабац – слушати о томе без престанка!”

„Ти си једна паметна, стара птица”, рекао је доктор. „Колико уопште имаш година? Знам да папагаји и слоновии понекад доживе дубоку, дубоку старост.”

„Никада нисам у потпуности сигурна у то колико година имам”, одговорила је Полинезија. „Сто осамдесет три или сто осамдесет две године. Али знам да се, када сам први пут дошла овде из Африке, краљ Чарлс и даље крио у оном деблу храста – јер сам га видела тамо. Изгледао је насмрт престрављен.”